

Mahalle Parklarındaki Spor Alanlarının İncelenmesi: İzmir- Aydın Örneği

Göksu Dereceli^{1*} Ebru Dereceli²

Yazar Bilgileri

Kurum Bilgileri:

^{1*}Yüksek Mimar; İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

ORCID:

0009-0000-9216-6689

Email:

g.udereceli@gmail.com

Yayın Bilgileri

Gönderi Tarihi: 10.09.2024

Kabul Tarihi: 22.10.2024

Yayın Tarihi: 29.10.2024

Anahtar Kelimeler:

mahalle parkları
spor alanları
çevresel uyum
bağlam

Özet

Mahalle parkları, kent yaşamında bireylerin rekreatif aktiviteler gerçekleştirebileceği önemli alanlardır. Yerel yönetimler tarafından mahalle parklarına yerleştirilen spor aletleri sayesinde spor alanları oluşturulmakta olup, bu çalışma mahalle parklarındaki spor alanlarının buldukları yer ile uyumlu olup olmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda karma yöntem kullanılarak yürütülen çalışmada, literatür incelemesi yoluyla mahalle parklarındaki spor alanlarının taşınması gereken özellikler belirlenmiş ve bu özellikler İzmir/Konak Mehmet Ali Akman Mahallesi'ndeki Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Aydın/Efeler Kemer Mahallesi'ndeki Göztepe Atalay Parkı ile Koşu Yolu spor alanlarında yapılan alan çalışmasıyla değerlendirilmiştir. Çalışma, mahalle parklarında spor alanları oluşturulmadan veya tasarlanmadan önce, mahallenin karakteristik özelliklerinin belirlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, çalışma sonucunda geliştirilen önerilerin yerel yönetimlere spor alanlarının oluşturulması ve tasarlanmasında yol gösterici bir kılavuz işlevi görebileceği öngörülmektedir.

An Examination of Sports Areas in Neighborhood Parks: The Case of İzmir and Aydın

Author Informations

Affiliation:

^{1*}Senior Architect; İzmir Institute of Technology, Department of Architecture, İzmir, Turkey

ORCID:

0009-0000-9216-6689

Email:

g.udereceli@gmail.com

Publication Informations

Received: 10.09.2024

Accepted: 22.10.2024

Published: 29.10.2024

Keywords:

neighborhood parks
sports areas
environmental compatibility
context

Abstract

Neighborhood parks are essential spaces within urban life where individuals can engage in recreational activities. Equipped with sports equipment installed by local governments, these parks offer designated areas for physical activity. This study aims to examine the alignment of sports areas within neighborhood parks with their surrounding context. Employing a mixed-method approach, this research first identifies essential design and safety features for sports areas in neighborhood parks through a comprehensive literature review. These identified features are then assessed in field studies conducted at the Tarık Zafer Tunaya Park in the Mehmet Ali Akman Neighborhood in İzmir/Konak and the Göztepe Atalay Park and Running Track in the Kemer Neighborhood in Aydın/Efeler. The study emphasizes the importance of defining the unique characteristics of each neighborhood before planning or designing sports areas in parks. The recommendations developed in this study are intended to serve as a practical guide for local governments in the creation and design of sports areas within neighborhood parks.

1. GİRİŞ

Kentsel yaşamın getirdiği yoğunluk ve hız, bireylerin doğayla, çevreyle ve birbirleriyle etkileşim kurduğu alanlara olan ihtiyacı artırmaktadır. Bu bağlamda, mahalle parkları, kent sakinlerine yeşil alan ve rekreasyon imkanı sunarak yalnızca fiziksel değil, ruhsal ve toplumsal bir rahatlama alanı sağlamaktadır (Hung & Crompton, 2006). Dünyanın birçok şehrinde mahalle parkları, çocuklardan yetişkinlere farklı yaş gruplarının bir araya gelerek sosyal etkileşimde bulunduğu, fiziksel aktivitelerle sağlıklarını destekledikleri alanlar olarak öne çıkmaktadır. Türkiye’de ise mahalle parkları, Osmanlı’dan günümüze kadar gelen mahalle kültürünün ve komşuluk ilişkilerinin şekillendiği, geleneksel yaşamın kent içerisinde varlığını sürdürdüğü özgün alanlar olarak önemli bir yere sahiptir (Bulut & Savaş Yavuzçehre, 2022).

Mahalle kavramı, yalnızca idari ve coğrafi bir birim olarak değil, aynı zamanda bireylerin kültürel ve toplumsal bağlamda şekillenen kimliklerinin bir parçası olarak tanımlanmaktadır. Alver’e (2010) göre mahalle, “hem bir mekân biçimi hem de belli bir hayat tarzıdır” ve bu özellik, mahalle parklarına toplumsal bir işlev kazandırmaktadır. Bergen (2010), mahalleleri, “farklı sosyal sınıflardan insanların bir araya gelerek üst kimlik inşa ettiği” alanlar olarak tanımlarken; Baday (2011), mahalleyi bireylerin günlük yaşantı ve toplumsal ilişkilerle çevreyle en pratik yoldan etkileşim kurduğu bir yapı olarak ele almaktadır. Türkiye’de mahalle parkları, yalnızca sosyal etkileşimleri desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda mahallede yaşayan farklı yaş gruplarını bir araya getirerek bu alanlarda karşılıklı bir aidiyet duygusu oluşmasına katkı sağlar (Ayataç & Turan, 2020).

Bu parklar, bireylerin yalnızca sosyal ve psikolojik olarak değil, aynı zamanda fiziksel sağlık açısından da faydalandıkları alanlar olarak öne çıkmaktadır. Örneğin, Çevik ve arkadaşlarının (2019) araştırması, parkların ruhsal ve fiziksel sağlığa olumlu etkilerini vurgulamaktadır. Mahalle parkları, spor alanlarıyla bireylere oturma, dinlenme, rekreasyon ve fiziksel aktivite imkânı sunarken, yerel yönetimlerin sağlıklı bir toplum yapısı oluşturma misyonuna da katkıda bulunmaktadır. Fiziksel aktiviteler, kaslarımızı ve eklemlerimizi kullanarak enerji harcadığımız, bu süreçte kalp ve solunum hızımızın arttığı ve çeşitli düzeylerde yorgunluk hissiyle sonuçlanan günlük yaşam aktiviteleri olarak tanımlanabilir (Ermış & Dereceli, 2023). Bu tür aktivitelerin sağladığı yararlar arasında zihinsel dayanıklılık kazandırması, mutluluğa ve sosyal uyuma katkıda bulunması gibi unsurlar yer almakta olup (Dereceli & Eraslan, 2022), sporun iyileştirici etkisi birçok çalışmada sürekli olarak ortaya konmuştur (Dereceli ve ark., 2023). Ek olarak, Demir ve Filiz (2004), fiziksel aktivitelerin kalp-damar sağlığı başta olmak üzere kas ve eklem sağlığına birçok fizyolojik fayda sunduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda mahalle parkları, kent sakinlerinin fiziksel ve psikolojik iyilik halini destekleyen vazgeçilmez alanlar olarak değer kazanmaktadır. Ayrıca, fiziksel aktiviteye ayrılan bu alanlar, her yaş grubundan bireylerin erişimine açık olması sebebiyle toplumsal sağlığı destekleyici bir rol üstlenmektedir.

Mahalle parklarındaki spor alanlarının, kent sakinlerinin sağlıklı bir yaşam sürdürmeleri ve fiziksel aktivite alışkanlıkları kazanmaları açısından sağladığı katkılar kadar, bu alanların güvenli ve işlevsel bir yapıda düzenlenmesi de büyük önem taşımaktadır. Literatürde, mahalle parklarında bulunan spor aletlerinin bilinçsiz kullanımı sonucu meydana gelen sağlık sorunlarına dikkat çekilmektedir. Şimşek ve arkadaşları (2011), spor alanlarında bulunan aletlerin, kullanıcılar için gerekli bilgilendirici levhalar ve broşürlerle desteklenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ay’ın (2013) araştırmasında ise, spor alanlarının konumlandırılmasında güvenlik ve sağlığa uygun alanların tercih edilmesinin, özellikle çocuklar açısından riskleri azaltmada kritik bir rol oynadığı belirtilmiştir. Doğru ve arkadaşları (2015), bu tür alanların, bireylerde spor alışkanlığı kazandırmasına rağmen, bilinçsiz ve kontrolsüz kullanım sonucu sağlık sorunlarına yol açabileceğine dikkat çekmişlerdir. Bu kapsamda, spor aletlerinin kullanımı sırasında uzman

rehberliğinin sağlanmasının önemine vurgu yapılmaktadır. Karahanoğlu ve arkadaşları (2016), mahalle parklarındaki spor alanlarının obeziteyle mücadelede destekleyici bir rol oynayabileceğini ifade ederken, bu alanların farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Benzer şekilde, Aktaş Üstün ve arkadaşları (2018), spor aletlerinin doğru kullanımı ile bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığına katkı sağlanabileceğini belirterek, yerel yönetimlerin bu alanlarda alanında uzman kişileri görevlendirmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Tüm bu çalışmalar, mahalle parklarındaki spor alanlarının, yalnızca fiziksel aktiviteler için bir ortam sağlamakla kalmayıp, güvenlik ve işlevsellik boyutlarıyla da kullanıcı sağlığını gözeten kapsamlı düzenlemeler içermesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu literatür ışığında, mahalle parklarındaki spor alanlarının yalnızca fiziksel aktiviteler için bir ortam sağlamanın ötesine geçerek, kullanıcıların sağlıklı yaşam alışkanlıklarını destekleyen güvenli, işlevsel ve toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarını gözeten alanlar olarak tasarlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak, mahalle parklarının spor işlevine katkısının, sosyo-kültürel bağlamla uyumu ve yerel yönetimler tarafından sunulan destekleyici düzenlemelerin etkileri üzerine kapsamlı çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma, İzmir ve Aydın illerindeki mahalle parklarındaki spor alanlarının mevcut durumu ve kullanıcıların beklentileri temelinde bir değerlendirme yaparak, mahalle parklarının fiziksel, sosyal ve ruhsal sağlığa katkılarını bütüncül bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece araştırma, kent içi yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik öneriler sunarak, mahalle parklarının toplumsal işlevini derinlemesine anlamayı hedeflemektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Tasarımı ve Amacı

Bu çalışmada, mahalle parklarının sosyo-kültürel bağlama uyumunu değerlendirmek amacıyla İzmir ve Aydın illerinde iki çalışma alanı seçilmiştir. İzmir/Konak Mehmet Ali Akman Mahallesi'nde yer alan Tarık Zafer Tunaya Parkı ile Aydın/Merkez Kemer Mahallesi'nde bulunan Göztepe Atalay Parkı çalışma alanı olarak belirlenmiş ve araştırmada üç aşamalı bir karma yöntem kullanılmıştır.

1. "Mahalle bağlamında spor alanları"nın önemi ve bu alanların işlevsellik, güvenlik gibi özelliklerine dair literatür taraması yapılmış; tasarım kriterleri açısından öne çıkan faktörler belirlenmiştir.
2. Seçilen mahallelerin demografik ve sosyo-kültürel özelliklerini ve parkların çevreyle uyumunu analiz etmek amacıyla bir haritalama çalışması yapılmıştır. Bu aşama, spor alanlarının toplumsal bağlama uygunluğunu değerlendirmek için gerekli veriyi sağlamıştır.
3. İzmir'deki Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Aydın'daki Göztepe Atalay Parkı'nda gözlem çalışmaları yapılarak, spor aletlerinin yerleştirilme biçimi, güvenlik unsurları ve kullanıcıya sağladığı faydalar gözlemlenmiştir.

2.1.1. Mahalle Bağlamında Spor Alanları

Bu araştırmada mahalle bağlamında spor alanlarının değerlendirilmesi için 'bağlam' kavramına odaklanılmıştır. Türk Dil Kurumu (TDK), bağlamı "...anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü..." olarak tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu | Sözlük, 2023). Mimari bağlam kavramı ise ilk kez Venturi'nin "Context in Architectural Composition" adlı tezinde kullanılmış olup, bir yapının bulunduğu çevreyle uyum içinde olması gerektiğini ifade etmektedir (Gümüş, 2019). Alagöz ve Güner (2022), bağlamı "çok katmanlı okuma gerektiren... ilişkisel yaklaşımlar bütünü" olarak değerlendirirken, Güleç (2011), bağlamı bir çalışmanın konumunu ve içeriğini gerekçelendiren temel bir etken olarak tanımlar. Demir Kaynak (2010), bağlamı "özlenen geçmiş ile arzu edilebilir gelecek arasında salınan" bir unsur olarak ifade eder. Bir mimari çalışma, yalnızca

estetik kaygılarla şekillenmeyip, bulunduğu mekânın yerine ve işlevine uygunluğu sağlayarak kendisine 'mimari' bir çalışma değeri kazandırır. Bu bağlamda, Corbusier'in tanımıyla 'makine' olmaktan öte, sosyal ve kültürel unsurlarla bütünleşen çalışmalar olarak kendini gösterir. Mahalle parklarındaki spor alanlarının da buldukları mahallenin kültürel dokusu, tarihsel bağlamı ve demografik özellikleriyle uyumlu bir şekilde tasarlanması bu açıdan büyük önem taşımaktadır (Tuğcu & Vural Arslan, 2019).

Araştırma kapsamında, spor alanlarının yerel bağlama uygun olarak tasarlanmasıyla ilgili literatürde öne çıkan kriterler göz önünde bulundurulmuştur. Örneğin, Erdem (1995), spor alanlarının çevresiyle uyumlu, işlevsel bir yapıda olması ve gün ışığı gibi doğal unsurların dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir. Ceyhun (1998), kamuya ait spor alanlarının ulaşılabilir, ergonomik ve güvenli bir yapıda olması gerektiğini vurgularken, Ergen (2002), spor alanlarında zemin, ışık ve sıcaklık gibi fiziksel faktörlere özen gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir

2.3. Veri Toplama Yöntemleri

Biyomotorik özelliklerin değerlendirilmesi amacıyla Bu özellikler, esneklik, dikey sıçrama, geriye top fırlatma, çeviklik ve 20 metre sürat ölçümleri yapılmıştır. Bu ölçümler, standart test protokollerine göre gerçekleştirilmiş ve her bir test en az iki kez tekrar edilmiştir.

2.3.1. Alan Çalışması

Çalışma, İzmir/Konak Mehmet Ali Akman Mahallesi'ndeki Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Aydın/Merkez Kemer Mahallesi'ndeki Göztepeli Atalay Parkı'nda gerçekleştirilmiştir. Parkların seçilme nedenleri şunlardır:

1. İki ayrı kentteki mahallelerde yer alan parkların seçimi, bağlam kavramını vurgulamak amacıyla yapılmıştır.
2. Mehmet Ali Akman Mahallesi'ndeki Tarık Zafer Tunaya Parkı, kıyı şeridine yakınlığı, ticaret ve konut dokusuyla çevrili olması ve tramvay ile vapur gibi toplu taşıma araçlarına erişim sağlayarak kamusal kullanımına güçlü bir bağ kurmaktadır. Kemer Mahallesi'nde bulunan Göztepeli Atalay Parkı ise merkezi konumdan uzakta, toplu konut dokusu içinde yer almakta ve sınırlı toplu ulaşım bağlantısıyla daha izole bir yapıya sahiptir. Bu bağlamsal farklılıklar, spor alanlarının mahalle kültürüyle olan uyumunu değerlendirmede çeşitlilik sunmaktadır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada veri toplama süreci üç ana aşamadan oluşmuştur: literatür taraması, bağlamsal haritalama ve yerinde gözlem. İlk aşamada mahalle bağlamında spor alanlarının önemine ve tasarım ilkelerine ilişkin bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada, çalışma alanı olarak seçilen mahallelerin demografik, sosyo-kültürel ve fiziksel özelliklerini haritalamak amacıyla Google Earth gibi araçlar kullanılarak mahallelerin mekânsal özellikleri görsel olarak analiz edilmiştir. Son aşamada, İzmir/Konak Mehmet Ali Akman Mahallesi'ndeki Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Aydın/Merkez Kemer Mahallesi'ndeki Göztepeli Atalay Parkı'nda yerinde gözlem yapılmıştır. Bu gözlemler sırasında, spor alanlarının konumlandırılması, güvenlik önlemleri, kullanıcı ihtiyaçları ve alanların bağlama uyumu gibi faktörler incelenmiştir.

2.5. Veri Analizi

Toplanan veriler, betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Literatür taramasında elde edilen bulgular, spor alanlarının tasarım ve güvenlik kriterleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Haritalama çalışmaları sonucunda elde edilen görseller ve yerinde gözlem notları, mahallelerin sosyo-kültürel bağlamıyla uyumluluğu açısından değerlendirilmiştir. Betimsel analiz yöntemi, mahallelerin

demografik yapısı, kullanıcı profili, parkların konumları ve spor alanlarının düzenleniş biçimleri gibi unsurlar arasındaki ilişkileri ortaya koymayı hedeflemiştir.

2.6. Etik İlkeler

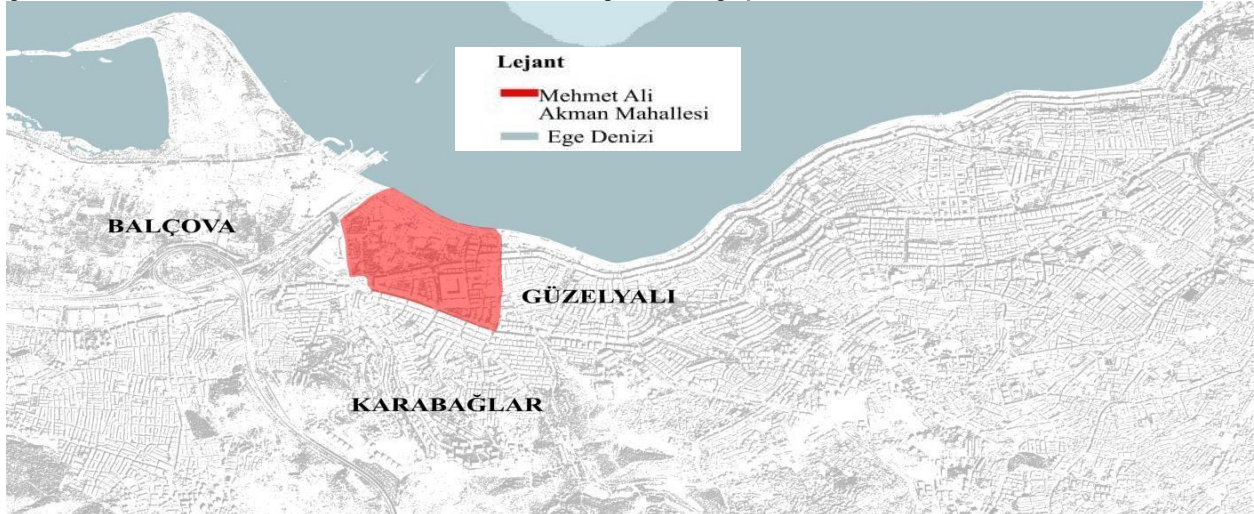
Bu araştırmada, etik kurallar titizlikle gözetilmiştir. Verilerin toplanması sürecinde çevreye ve mahalle sakinlerine rahatsızlık vermemek adına, yerinde gözlem çalışmalarında herhangi bir müdahalede bulunulmamış, yalnızca gözlem yapılmıştır. Google Earth gibi haritalama araçları kullanılarak elde edilen görseller yalnızca bu çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılmış ve kaynak belirtilerek etik ilkelere uyulmuştur. Çalışmanın tüm aşamalarında bilimsel araştırma etiğine uygun hareket edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. İzmir/Konak Mehmet Ali Akman Mahallesi

Mehmet Ali Akman Mahallesi Konak ilçesinde bulunmakta olup batısında Balçova, doğusunda Güzelyalı Mahallesi, güneyinde Karabağlar ilçeleriyle sınır konumundadır (Bkz. Şekil 1).

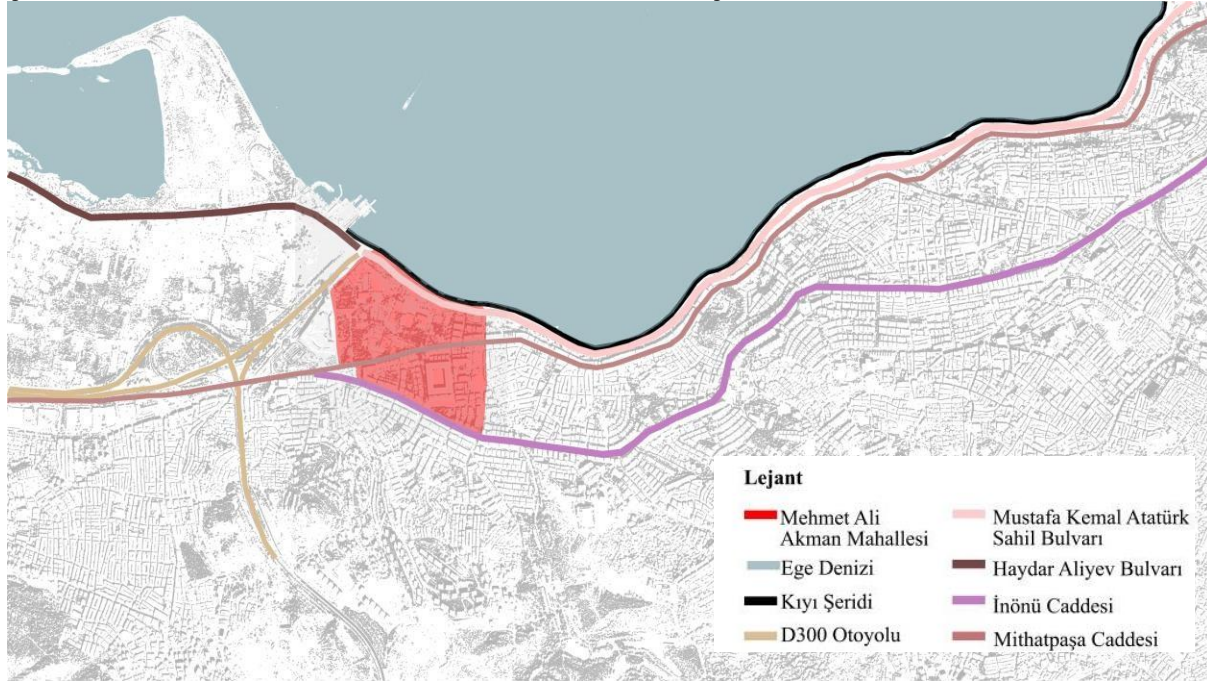
Şekil 1. Mehmet Ali Akman Mahallesi ve Çevre İlçe, Mahalleler

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/@38.>).

Mahallenin kuzey ucu kıyı şeridine uzanmakta olup, kuzeyden güneye doğru sırasıyla Mustafa Kemal Atatürk Sahil Bulvarı, Mithatpaşa Caddesi ve İnönü Caddesi gibi ana ulaşım arterlerini içermektedir (Bkz. Şekil 2).

Şekil 2. Mehmet Ali Akman Mahallesi ve Ana Ulaşım Arterleri

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/@38.>).

Mehmet Ali Akman Mahallesi, Üçkuyular Vapur İskelesi ve İzmir Metro hattına yakın konumda olup, Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi tramvay durağı ile Tarık Zafer Tunaya Parkı arasında doğrudan bir bağlantı sunmaktadır (Bkz. Şekil 3).

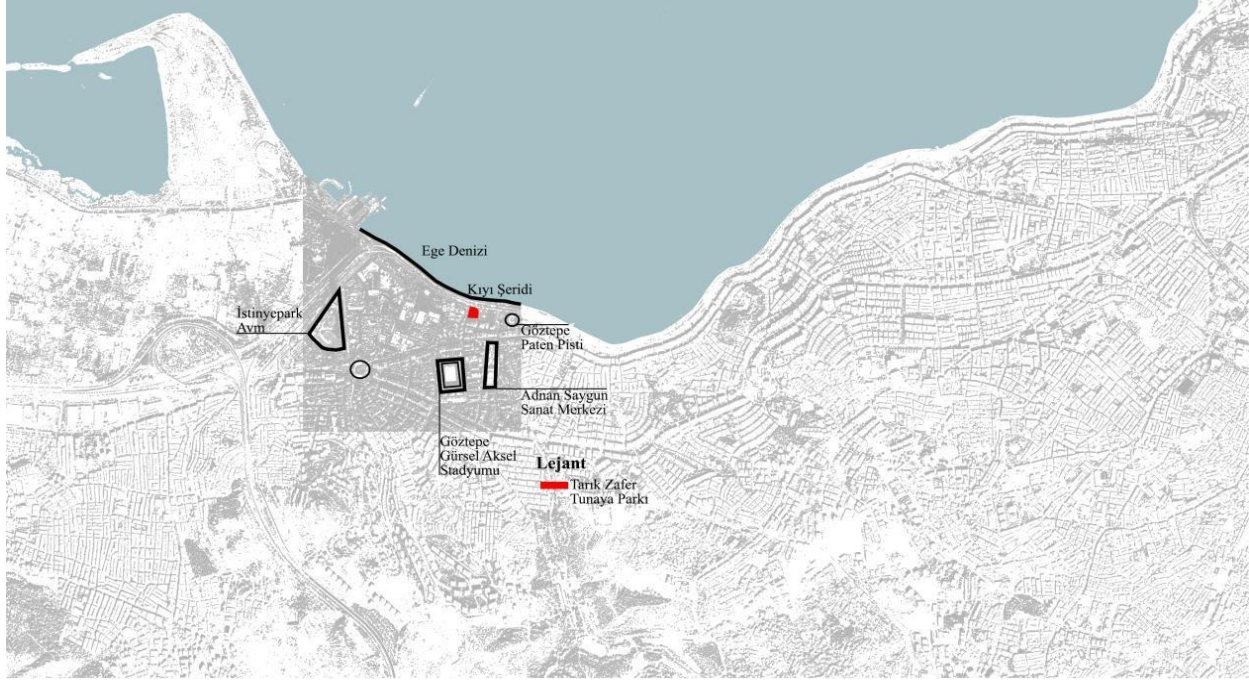
Şekil 3. Mehmet Ali Akman Mahallesi odağında Tarık Zafer Tunaya Parkı ve toplu ulaşım noktaları

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/@38.>).

Mehmet Ali Akman Mahallesi, Gürsel Aksel Göztepe Stadyumu ve Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi gibi kamu yapılarına ev sahipliği yapmanın yanı sıra, batısında İstinyepark AVM, doğusunda Göztepe paten pisti ve güneyinde Fahrettin Altay Meydanı gibi kamusal alanlarla komşudur (Bkz. Şekil 4).

Şekil 4. Mehmet Ali Akman Mahallesi Odağında Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Çevre Kamu Yapıları

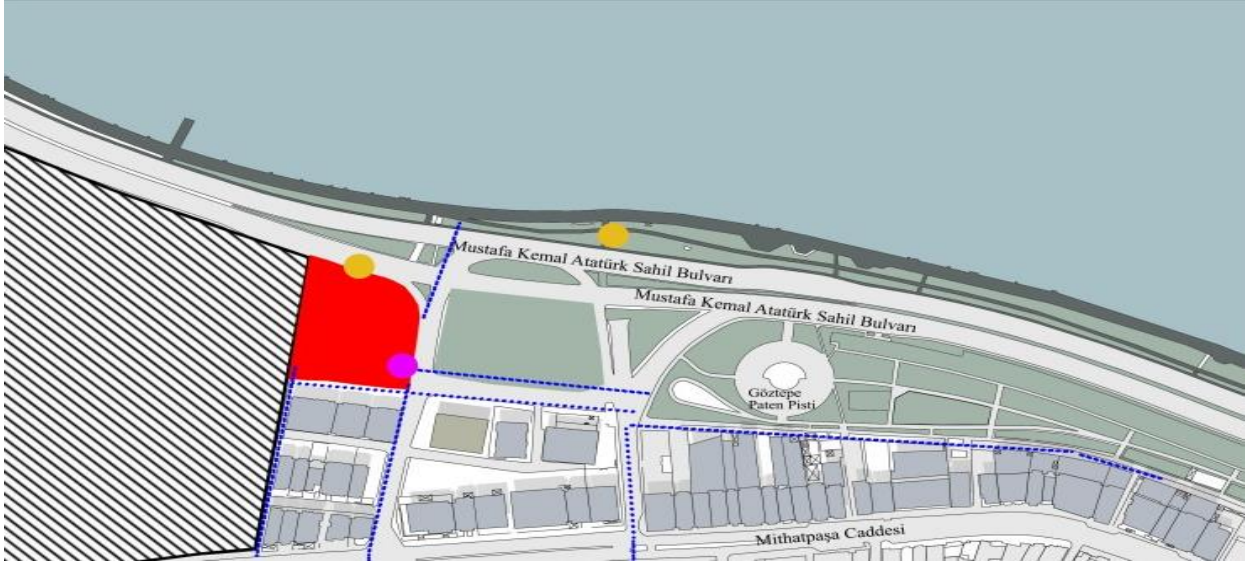

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/@38.>).

3.2. İzmir/ Tarık Zafer Tunaya Parkı

Anayasa hukukçusu ve yazar Tarık Zafer Tunaya'nın adını taşıyan park (Hanioğlu, 2012, s. 377), kıyı şeridiyle görsel temas halinde olup kuzeyde Mustafa Kemal Atatürk Sahil Bulvarı'na dayanmaktadır. Zemin katlarında ticari birimler bulunan ve yoğun bir konut dokusuna sahip olan park, kıyı şeridinden yaya erişimi açısından sınırlıdır (Bkz. Görsel 5). Park yalnızca rekreatif amaçlarla değil, aynı zamanda çevresindeki tramvay ve otobüs durakları için bir bekleme alanı; eğitim yapısını (Bkz. Görsel 5) kullanan öğrenciler için buluşma ve ara verme mekanı; Gürsel Aksel Göztepe Stadyumu'nda (Bkz. Görsel 4) maç saatini bekleyen taraftarlar için yeme-içme ve zaman geçirme alanı; güneyde iç kesimlerden kıyıya inmek isteyen kent sakinleri için bir geçiş noktası olarak da işlev görmektedir.

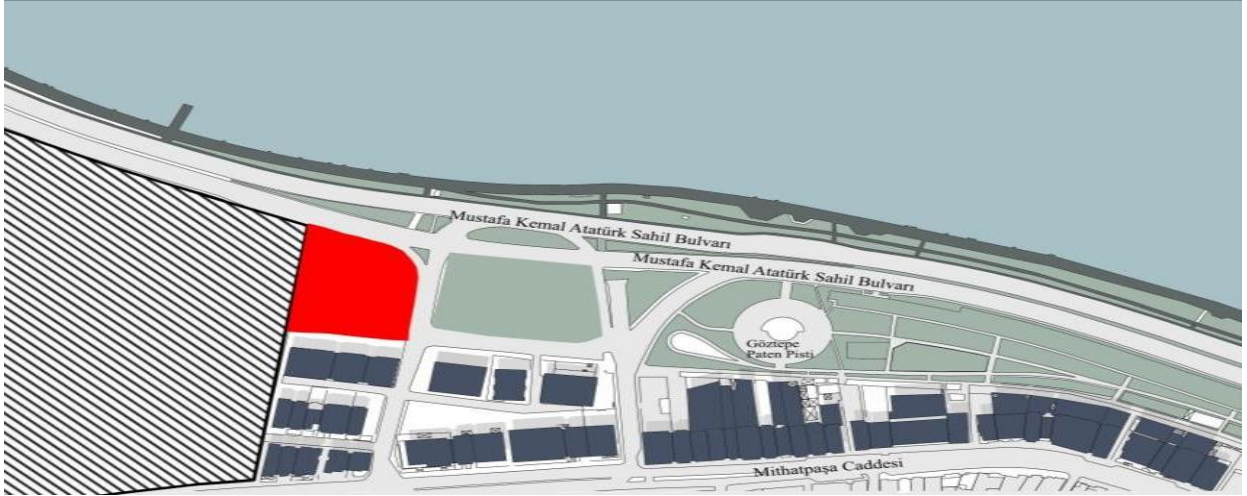
Şekil 5. Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Zemin Kat Çevresel Analizler

Not. **Kaynak:** Yazar arşivi

Parkin bulunduğu alan, üst katlarda genellikle konut (Bkz. Şekil 6) ve zemin katlarda ticari kullanımlarla (Bkz. Şekil 5) karakterize edilmiş olup, bu yönüyle karma bir dokuya sahiptir.

Şekil 6. Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Üst Kat Analizleri

Not. **Kaynak:** Yazar arşivi

Tarık Zafer Tunaya Parkı, spor ve oyun alanları, otobüs ve tramvay durakları, yeşil alanlar ve trafo yapıları gibi çok sayıda farklı unsuru içeren geniş bir kamusal alan olarak öne çıkmaktadır (Bkz. Şekil 7). Parkın güney ucunda yer alan spor alanı, çocuk oyun alanıyla iç içe bir şekilde konumlandırılmış olup, Mustafa Kemal Sahil Bulvarı'na nispeten uzak bir noktada bulunmaktadır (Bkz. Şekil 7-8). Bu yerleşim, parkın hem spor aktiviteleri hem de çocuk oyun alanları için farklı yaş gruplarına yönelik işlevler sunduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, parkın çeşitli ulaşım noktalarına olan yakınlığı, parkın çevre sakinleri ve ziyaretçiler için kolay erişilebilir bir alan olmasını sağlamaktadır. Bu çeşitlilik, Tarık Zafer Tunaya Parkı'nın çevresel bağlamla uyum içinde, çok işlevli bir kamusal alan olarak mahalle sakinlerine geniş bir yelpazede kullanım imkânı sunduğunu göstermektedir.

Şekil 7. Tarık Zafer Tunaya Parkı İşlev Analizleri

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/@38.>).

Şekil 8. Tarık Zafer Tunaya Parkı Görselleri

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/@38.>).

3.3. İzmir/ Spor Alanı

Yerinde gözlem sırasında, spor alanındaki bilgilendirici tabelanın yaş sınırlamalarını ve parkın çocuk kullanıcılar için sağladığı bilgilendirici işaretlerin kullanımını belgeleyen görseller aşağıda sunulmaktadır.

Şekil 9. Tarık Zafer Tunaya Parkı Görselleri

Not. **Kaynak:** Yazar arşivi

Şekil 10. Tarık Zafer Tunaya Parkı Görselleri

Not. **Kaynak:** Yazar arşivi

Şekil 11. Tarık Zafer Tunaya Parkı Spor Alanı ve 10 Yaş Grubu Çocuklar

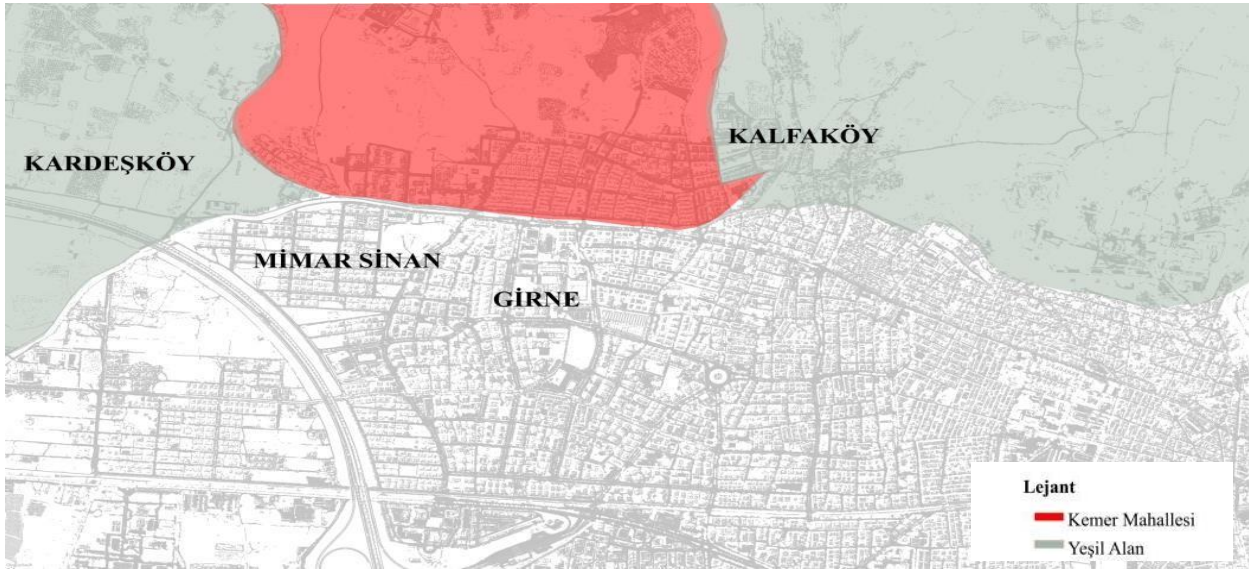
Not. **Kaynak:** Yazar arşivi

Yerinde gözlem ile elde edilen verilere göre, spor alanında bulunan bilgilendirici bir tabelada, alanın 12 yaşından küçük çocukların kullanımına uygun olmadığı belirtilmektedir (Bkz. Şekil 9). Bu spor alanının hemen yanında yer alan oyun alanı ise 3-12 yaş grubundaki çocuklar için tasarlanmış olup, bu durum başka bir bilgilendirici tabela ile ifade edilmiştir (Bkz. Şekil 10). Ancak araştırma sırasında, parkın karşısında bulunan eğitim kurumunun (Bkz. Şekil 5) kullanıcıları olan 10 yaş grubu çocukların, oyun amacıyla parka geldiklerinde spor alanındaki aletleri kullandıkları gözlemlenmiştir (Bkz. Şekil 11). Bu durum, bilgilendirici tabelalara rağmen çocukların yaş sınırlamasına uygun olmayan alanları tercih edebileceğini ve spor alanlarının çocuk kullanıcılar için güvenlik açısından daha fazla kontrol gerektirdiğini göstermektedir.

3.4. Aydın / Efeler Kemer Mahallesi

Kemer Mahallesi, tarihi eski dönemlere kadar uzanan ve adını bölgenin sosyal, kültürel ve tarihi değerlerinden alan bir yerleşim alanıdır (Baysan & Kara, 2014). Bayındır ve Poyrazoğlu'na (1996) göre, "...tarih öncesi dönemlerde yapılmış bir köprü'nün kemerlerinden dolayı..." bu yerleşim 'Kemer' adını almıştır (Baysan & Kara, 2014, s. 30). Günümüzde Kemer Mahallesi, tarihi dokusunun yanı sıra, sosyal ve kültürel etkinliklerin devam ettiği bir bölge olarak dikkat çekmektedir. Mahallenin kuzeyinde yeşil alanlar yer alırken, güneyinde Mimar Sinan ve Girne Mahalleleri ile komşudur. Ayrıca doğuda Kalfaköy, batıda ise Kardeşköy ilçelerine sınır konumundadır (Bkz. Şekil 12). Kemer Mahallesi, hem tarihi mirası hem de çevresindeki kamusal alanlarla, spor alanlarının yerel bağlamla uyumunun incelenmesi açısından örnek bir niteliğe sahiptir.

Şekil 12. Kemer Mahallesi ve Çevresindeki İlçe ve Mahalleler

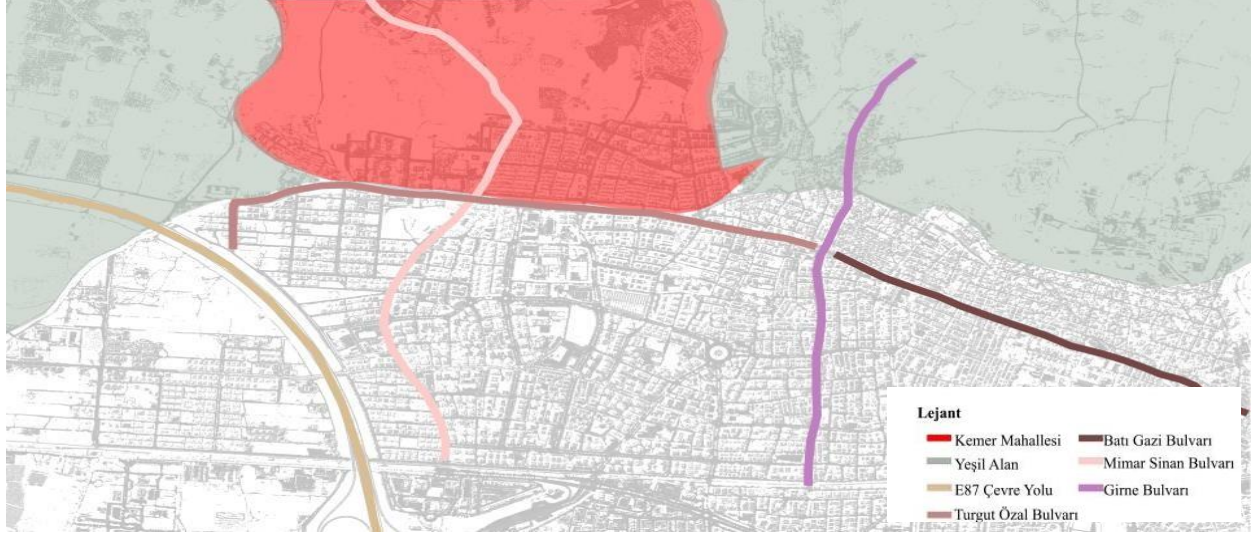

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/se.>).

Kemer Mahallesi'nin çeperinde Turgut Özal Bulvarı bulunmakta olup, mahalle E87 Çevre Yolu'na yakın bir konumdadır. Komşu mahallelerden biri olan Mimar Sinan Mahallesi'nin ana arteri olan Mimar Sinan Bulvarı, Kemer Mahallesi'nden geçerek bölgeye doğrudan bir ulaşım bağlantısı sağlamaktadır. Mahallenin doğusundaki en yakın ana arter olan Girne Bulvarı ise, mahalle sakinlerinin farklı ulaşım alternatiflerine erişimine katkıda bulunmaktadır (Bkz. Şekil 12-13). Bu arterler, Kemer Mahallesi'ndeki spor alanlarının yalnızca mahalle sakinlerine değil, çevre mahallelerden gelen kullanıcılara da açık olmasını sağlamak ve park alanlarının erişilebilirliğini artırmaktadır. Bu bağlamda Kemer Mahallesi, spor alanlarının kent içi ulaşım ağıyla bağlantılı bir

şekilde tasarlanmasının kullanıcı çeşitliliği ve erişim kolaylığı açısından önemli bir örneğini oluşturmaktadır.

Şekil 13. Kemer Mahallesi ve Ana Ulaşım Arterleri

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/se.>).

Kemer Mahallesi'nden hareket eden otobüslerin büyük bir kısmı Turgut Özal Bulvarı güzergahını takip etmekte olup, bu bulvar aynı zamanda çalışma alanı olan Göztepelili Atalay Parkı'nın çevresinde yer almaktadır. Bu konum, Göztepelili Atalay Parkı'nın önünden geçen bir toplu ulaşım hattının varlığına işaret etmekte ve parkın çevre mahallelerden toplu taşıma ile kolayca ulaşılabilir olmasını sağlamaktadır (Bkz. Şekil 14).

Şekil 14. Kemer Mahallesi Odağında; Göztepelili Atalay Parkı ve Toplu Ulaşım Güzergahı

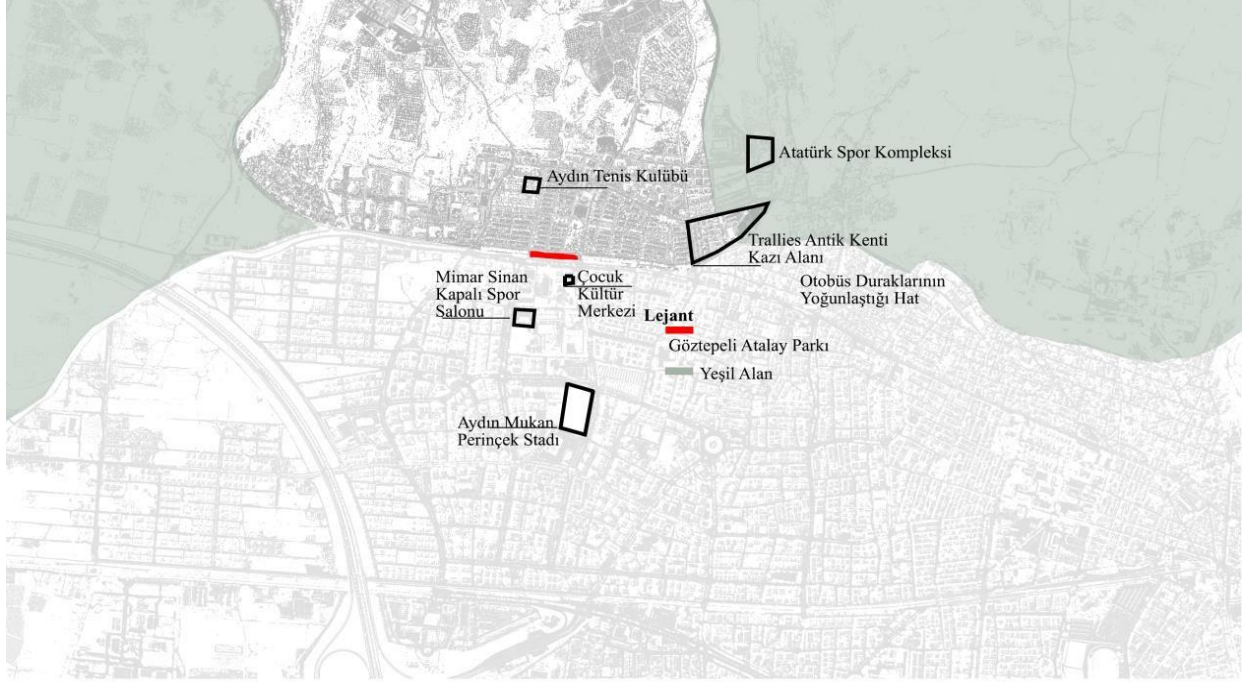

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/se.>).

Kemer Mahallesi ve yakın çevresinde, Aydın Tenis Kulübü, Atatürk Spor Kompleksi, Mimar Sinan Kapalı Spor Salonu, Tralleis Antik Kenti Kazı Alanı, Çocuk Kültür Merkezi ve Aydın Mukan

Perinçek Stadyumu gibi önemli spor ve kültürel alanlar bulunmaktadır (Bkz. Şekil 15). Bu çeşitlilik, Kemer Mahallesi'nin çevresindeki spor ve kültürel tesislere erişim kolaylığı sağlayarak bölgenin sosyal ve rekreatif işlevini artırmaktadır. Aynı zamanda, bu tür tesislerin varlığı, mahalledeki spor alanlarının yerel bağlamla uyum içinde planlanmasına katkı sunan önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Şekil 15. Kemer Mahallesi Odağında; Göztepeli Atalay Parkı ve Çevre Kamu Yapıları

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/se.>).

Efeler ilçesine bağlı olan Kemer Mahallesi'nin toplam nüfusu 9.606 olup, bu nüfusun 4.753'ünü erkekler, 4.853'ünü kadınlar oluşturmaktadır (Türkiye Nüfusu İl İlçe Mahalle Köy Nüfusları, 2022). Mahallenin dengeli nüfus dağılımı, spor alanlarının her iki cinsiyet tarafından aktif olarak kullanılabileceğini göstermekte olup, farklı yaş ve cinsiyet gruplarına yönelik spor alanı tasarımının önemini vurgulamaktadır. Bu veri, spor alanlarının planlanmasında yerel nüfus profiline uygun çok işlevli düzenlemelerin gerekliliğine işaret etmektedir.

3.5. Aydın / Göztepeli Atalay Parkı ve Koşu Yolu

Park, adını 1990-1994 yılları arasında Göztepe Spor Kulübü'nün oyuncusu olan ve 14 Eylül 1996 tarihinde hayatını kaybeden Atalay Alsan'dan almıştır (Afacan, 2012). Parkın kuzeyi Ayko 1. Cadde, güneyi ise Turgut Özal Bulvarı'na bakmakta olup, Ayko 1. Cadde ile arasında yer alan yaya ve araç yolu sayesinde Kemer Mahallesi ile güçlü bir fiziksel bağlantı kurmaktadır (Bkz. Şekil 16). Ancak, parkın Turgut Özal Bulvarı'na bakan cephesinde yer alan su kanalı, parkın lineer gelişim yönüne paralel bir bariyer oluşturarak bu bulvarla doğrudan bir bağlantı kurmasını engellemektedir. Turgut Özal Bulvarı ile park arasında fiziksel iletişim ancak ara sokaklar üzerinden sağlanabilmekte olup, bu durum parkın erişilebilirliğini sınırlamaktadır (Bkz. Şekil 16). Ayrıca, parkın yakınında bulunan otobüs durakları su kanalı nedeniyle parka doğrudan bir bağlantı sağlayamamakta, bu da toplu taşıma kullanıcılarının parka erişimini kısıtlamaktadır (Bkz. Şekil 16). Bu konumlanma, parkın mahalle sakinlerine kolay ulaşılabilir olmasına karşın, çevre mahallelerden

ve Turgut Özal Bulvarı gibi ana arterlerden erişiminin sınırlı olduğunu göstermektedir. Çalışmamız açısından bu durum, spor alanlarının bağlamsal yerleşiminin kullanıcı erişimi ve mahalle ile bütünleşme açısından nasıl etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 16. Göztepeli Atalay Parkı ve Zemin Kat Çevresel Analizler

Not. **Kaynak:** Yazar arşivi

Park, Kemer Mahallesi'nin Girne ve Mimar Sinan Mahalleleri ile sınırında yer almakta olup (Bkz. Şekil 12), yoğun bir konut dokusunun içinde konumlanmıştır. Parkın çevresinde lojman, eğitim ve kültür yapıları, öğrenci yurtları ve ticari alanlar bulunmaktadır (Bkz. Şekil 16-17). Ancak, konut dışındaki yapı yoğunluğunun sınırlı olması nedeniyle, alanın baskın karakterinin konut dokusu olduğu söylenebilir (Bkz. Şekil 16-17). Parkın işlevleri arasında kente ağaç ve yeşil alan dokusu kazandırma, koşu yolu sağlama ve spor alanı sunma gibi unsurlar yer almaktadır (Bkz. Şekil 17). Bu çeşitlilik, parkın hem Kemer Mahallesi sakinlerine hem de çevre mahallelere yönelik rekreatif ve sosyal bir alan olarak önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Şekil 17. Göztepeli Atalay Parkı ve Zemin Kat Çevresel Analizler

Not. **Kaynak:** Yazar arşivi

Göztepeli Atalay Parkı, yatayda lineer bir biçimde uzanan koşu yoluna paralel olarak gelişim göstermekte olup (Bkz. Şekil 17-18), bu özelliğiyle parkın diğer bölümlerinde yer alan parçalı koşu yollarıyla birlikte ele alınmıştır. Parkın bu lineer yapısı, koşu yollarının sürekli bir kullanım sunması açısından avantaj sağlamakla birlikte, kullanıcıların spor ve rekreasyon aktiviteleri için erişilebilir ve işlevsel bir alan oluşturmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, parkın lineer yapısı, spor alanlarının kent içi rekreatif alanlarla uyumlu tasarımının önemini gözler önüne sermektedir. Ayrıca, spor alanlarının koşu yolu şeridi boyunca parçalı bir şekilde konumlanması nedeniyle çalışmanın bu kısmında park ve spor alanı birlikte ele alınmıştır. Bu doğrultuda, parkın doğu-batı ekseninde, iki yanı ağaçlarla çevrili bir çizgide uzandığı gözlemlenmektedir (Bkz. Şekil 19-20). Bu düzenleme, parkın rekreatif işlevini güçlendirerek kullanıcıların hem spor alanlarına hem de doğal yeşil alanlara erişimini kolaylaştırmakta ve bu alanların bütüncül bir kullanım sunmasına olanak

tanımaktadır. Bu bağlamda, spor alanlarının park içindeki bu konumlanışı, kentsel spor alanlarının çevresel ve estetik bağlamla uyumlu bir biçimde tasarlanmasının önemini yansıtmaktadır.

Şekil 18. Göztepe Atalay Parkı ve Koşuyolu Hattı

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/se.>).

Şekil 19. Göztepe Atalay Parkı ve Koşu Yolu GörSELLERİ

Not. Google Earth'ten uyarlanmıştır (<https://earth.google.com/web/se.>).

Şekil 20. Göztepe Atalay Parkı ve Koşuyolu

Şekil 21. Çoklu spor aletleri

Şekil 22. Tekli spor aleti

Şekil 23. Alandaki dinlenme elemanları

Not. **Kaynak:** Görseller yazar arşivinden uyarlanmıştır.

Park içerisindeki spor alanı, parkın kuzeyde cephe verdiği Ayko 1. Cadde üzerindeki kaldırım boyunca konumlandırılmış olup (Bkz. Şekil 16-17), koşu yolunun ara sokaklarla kesintiye uğramasına paralel olarak kaldırım üzerinde parçalı bir yapıda düzenlenmiştir. Bu düzenleme, kaldırımın belirli bölümlerinde birden çok spor aleti bulunmasını sağlarken (Bkz. Şekil 21), diğer

bölmelerde ise tekli spor aletleri yer almaktadır (Bkz. Şekil 22). Bu parçalı yapı, spor alanlarının park ve çevredeki sokaklarla etkileşimini güçlendirmekte, kullanıcıların farklı noktalardan erişimini kolaylaştırarak erişilebilirliği artırmaktadır. Ayrıca, spor alanlarının çevresindeki dinlenme elemanlarının Ayko 1. Cadde'ye doğru yönelmesi (Bkz. Şekil 23), parkın konumlandığı mahalleyle kurduğu fiziksel ve sosyal bağın bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu düzenleme, spor alanlarının çevresel bağlama entegre edilmesinin ve çeşitli kullanıcı grupları için ulaşılabilir hale getirilmesinin önemini yansıtarak, parkın sosyal işlevini ve topluma olan katkısını artırmaktadır.

Bu çalışmada incelenen İzmir/Konak Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Aydın/Efeler Göztepe Atalay Parkı ve Koşu Yolu'ndaki spor alanları, literatürde belirtilen spor alanlarının sahip olması gereken özellikler doğrultusunda Tablo 1'de karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, spor alanlarının bilgilendirici levha varlığı, güvenlik, çevreye uyum, gölgeleme, ulaşım, ergonomi ve zemin özellikleri açısından farklılıklarını ve benzerliklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Göztepe Atalay Parkı ve Koşu Yolu'ndaki Spor Alanlarının Değerlendirilmesi

Özellikler	Tarık Zafer Tunaya Parkı	Göztepe Atalay Parkı ve Koşu Yolu
Bilgilendirici Levha Varlığı	Bilgilendirici levha bulunmaktadır (Şekil 9).	Bilgilendirici levha bulunmamaktadır.
Güvenlik ve Sağlığa Uygun Alanlarda Konumlanma	Trafiğin yoğun olduğu Mustafa Kemal Atatürk Sahil Bulvarı'ndan uzakta konumlanmaktadır (Şekil 5-8).	Ayko 1. Cadde üzerindeki kaldırımda konumlanmaktadır, güvenlik açısından risk taşımaktadır (Şekil 18-19).
Ayrıcalıklı Tasarım	Çocuk oyun alanının yanında konumlanmıştır (Şekil 7-8).	Ara sokaklar tarafından kesintiye uğramış kaldırım üzerinde yer almaktadır (Şekil 18-19).
Çevresiyle Uyum	12 yaş üstü kullanıcılar için uygun; yanında 3-12 yaş oyun alanı bulunmaktadır (Şekil 9-10).	Koşu yoluyla birlikte düzenlenmiş, çevreye uyumludur (Şekil 18-19).
Gölgeleme Elemanı	Gölgeleme elemanı bulunmamaktadır.	Ağaçlarla gölgeleme sağlanmaktadır (Şekil 21-22).
Ulaşım Kolaylığı	Yaya erişiminde sorun bulunmamaktadır (Şekil 5).	Turgut Özal Bulvarı'na bitişik kanalla ayrıldığı için yaya erişimi kısıtlıdır (Şekil 16).
Ergonomik Spor Aletleri	Spor aletleri ergonomik ölçüdedir (Şekil 8-11).	Spor aletleri ergonomik ölçüdedir (Şekil 21-22).
Kaygan Olmayan Zemin	Yumuşak zemin malzemesi ile kaplanmıştır (Şekil 7-8).	Sert zemin malzemesi ile kaplanmıştır (Şekil 21-22, 24).

Not. Tablo 1 ve Tablo 2'deki özellikler, literatürde belirtilen spor alanı tasarım standartlarına (Şimşek ve ark., 2011; Ay, 2013; Erdem, 1995; Ceyhan, 2008; Ergen, 2002) ve yerinde yapılan gözlemlere dayalı olarak hazırlanmıştır.

Göztepe Atalay Parkı ve Koşu Yolu'ndaki spor alanında, spor aletlerinin kullanımına dair bilgilendirici levha veya broşür bulunmamaktadır. Bu eksiklik, aletlerin bilinçsiz kullanımı nedeniyle yaralanmalara neden olma potansiyelini artırmaktadır (Bkz. Tablo 1). Güvenlik açısından, Tarık Zafer Tunaya Parkı'ndaki spor alanı, yaya yoğunluğunun fazla olduğu güney kesimde konumlanarak kullanıcı erişimini güvenli bir şekilde sağlamaktadır. Buna karşılık, Göztepe Atalay Parkı ve Koşu Yolu'ndaki spor alanı Ayko 1. Cadde üzerinde kaldırımda yer almakta olup, bu konum güvenlik açısından riskler içermektedir.

Her iki spor alanının da ayrıcalıklı bir tasarıma sahip olmadığı gözlemlenmiştir. Tarık Zafer Tunaya Parkı'ndaki spor alanı çocuk oyun alanına bitişik olarak düzenlenmişken, Göztepe Atalay Parkı ve Koşu Yolu'ndaki spor alanı ise kaldırım boyunca ara sokaklar tarafından kesintiye uğramaktadır (Bkz. Tablo 1). Çevresel uyum açısından, Tarık Zafer Tunaya Parkı'ndaki spor alanının yaş gruplarına göre ayrılması uyumsuzluk yaratırken, Göztepe Atalay Parkı ve Koşu Yolu, koşu yoluyla bütünlük olarak daha uyumlu bir düzenleme sergilemektedir.

Gölgeleme elemanları açısından, Tarık Zafer Tunaya Parkı spor alanında doğal bir gölgeleme sağlanmamışken, Göztepeli Atalay Parkı'ndaki spor alanı ağaçlarla gölgelenmiştir. Ulaşım yönünden, Tarık Zafer Tunaya Parkı spor alanı yaya erişimine sorunsuz hizmet verirken, Göztepeli Atalay Parkı ve Koşu Yolu Turgut Özal Bulvarı'ndan su kanalı ile ayrıldığından yaya ulaşımında kısıtlamalar bulunmaktadır.

Zemin malzemesi bakımından, Tarık Zafer Tunaya Parkı spor alanı yumuşak zeminle kaplıyken, Göztepeli Atalay Parkı ve Koşu Yolu sert zemin malzemesiyle döşenmiştir. Her iki spor alanında da spor aletleri ergonomik özelliklere uygun olarak yerleştirilmiştir. Bu bulgular, her iki parkın güvenlik, erişilebilirlik ve çevresel uyum açısından farklılıklarını ortaya koyarak, spor alanlarının kullanıcı güvenliği ve çevreyle uyumlu olarak tasarlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Tablo 1'de açıklanan spor alanlarının taşınması gereken özellikler doğrultusunda, İzmir/Konak Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Aydın/Efeler Göztepeli Atalay Parkı ve Koşu Yolu'nda bulunan spor alanları arasındaki ortak ve farklı özellikler Tablo 2'de karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Tablo 2. Tarık Zafer Tunaya Parkı'nda Bulunan Spor Alanı ve Göztepeli Atalay Parkı ve Koşu Yolu'nda Bulunan Spor Alanı Arasındaki Ortak ve Farklı Özellikler

Özellikler	Ortak Özellik	Farklı Özellik
Bilgilendirici levha varlığı		✓
Güvenlikli alanda bulunma		✓
Ayrıcalıklı olarak tasarlanma	✓	
Çevresiyle uyum içinde olma		✓
Gölgeleme elemanı bulundurma		✓
Yaya erişiminin sorunsuz olması		✓
Spor aletlerinin ergonomik ölçüde olması	✓	
Kaygan olmayan zemin malzemesi		✓

Tablo 2, her iki spor alanının ortak ve farklı yönlerini vurgulamaktadır. Her iki alan da ergonomik spor aletlerine sahip olup, her iki alanda da ayrıcalıklı bir tasarım özelliği gözlenmemektedir. Bununla birlikte, farklı yönler bakımından, Tarık Zafer Tunaya Parkı'ndaki spor alanı, bilgilendirici levha içermesi, trafiğin yoğun olduğu alandan uzakta konumlanması ve yumuşak zemin malzemesi ile kaplı olması gibi olumlu özellikler taşımaktadır. Ancak, çocuk oyun alanına yakın olması ve gölgeleme elemanının eksikliği olumsuz yanları olarak değerlendirilmektedir.

Göztepeli Atalay Parkı ve Koşu Yolu'ndaki spor alanı ise ağaçlar ile sağlanan gölgeleme ve koşu yoluna entegre edilmesiyle uyumlu bir yapı sergilerken, kaldırımda yer alması ve ara sokaklarla kesintiye uğraması nedeniyle güvenlik açısından olumsuz bir konumda yer almaktadır. Ek olarak, Turgut Özal Bulvarı ile yaya erişimini kısıtlayan kanal nedeniyle erişimde sorun yaşanmakta ve spor alanı sert zemin malzemesiyle döşenmiş olması dolayısıyla kullanıcılara risk oluşturabilmektedir.

Bu karşılaştırma, her iki spor alanının güvenlik, erişilebilirlik, kullanıcı bilgilendirme ve çevresel uyum açısından değerlendirildiğinde farklı avantaj ve dezavantajlara sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, mahalle parklarında bulunan spor alanlarının tasarımında dikkat edilmesi gereken hususları belirlemek ve odak noktalarını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, İzmir/Konak Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Aydın/Efeler Göztepeli Atalay Parkı ve Koşu Yolu'nda bulunan spor alanları, literatürde belirtilen spor alanı özellikleri doğrultusunda karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışma bulguları, spor alanlarının güvenlik, ergonomi, çevresel uyum ve

erişilebilirlik gibi açılardan mahalle parklarının fiziksel ve sosyal yapılarına uygun olarak tasarlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Göztepeli Atalay Parkı, kullanıcı güvenliği, ergonomi ve çevresel uyum açısından belirgin farklılıklar sergilemektedir. Göztepeli Atalay Parkı'ndaki spor alanı, kaldırımda yer alması ve ara sokaklarla kesintiye uğraması nedeniyle güvenlik sorunları taşıırken, sert zemin malzemesi ve yetersiz bilgilendirici levha eksiklikleri, kullanıcı sağlığını olumsuz etkileyebilecek riskler barındırmaktadır. Bu bulgu, Şimşek ve ark. (2011) ile Ay (2013) çalışmalarında vurgulanan, spor alanlarının güvenli alanlarda konumlanması ve bilgilendirici levhaların gerekliliğiyle uyumludur. Tarık Zafer Tunaya Parkı'nda ise spor alanlarının yumuşak zeminle kaplanmış olması olumlu bir özellik olmasına rağmen, çocuk oyun alanına yakın konumlanması nedeniyle çevresel uyumda eksiklikler bulunmaktadır.

Ayrıca, her iki spor alanında ergonomik ölçülerde spor aletlerinin bulunması, kullanıcı sağlığı açısından olumlu değerlendirilmektedir. Ancak bu alanların, spor aletlerinin kullanıcı deneyimini iyileştirecek nitelikte ayrıcalıklı bir tasarıma sahip olmaması, kullanıcı memnuniyetini sınırlayan önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Özellikle çocuk ve yetişkin alanlarının birbirinden ayrılması gerekliliği, her iki parkın çevresel uyum eksikliklerini vurgulamaktadır. Tarık Zafer Tunaya Parkı'nda çocuk oyun alanına yakın konumlanan spor alanları, yaş gruplarının güvenliği açısından risk oluşturmaktadır ve çocukların güvenli erişimlerini kısıtlayan bir yapıda bulunması dolayısıyla düzenleme gerektirmektedir. Spor alanlarının yalnızca fiziksel aktivite için değil, aynı zamanda kullanıcı güvenliği ve sosyal uyum açısından da mahalle dokusuna uygun bir biçimde tasarlanması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, spor alanlarının fiziksel aktiviteyi destekleyen alanlardan ziyade toplumsal yapıyı güçlendiren, güvenli ve sosyal uyumu artıran alanlar olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Alanyazında da mahalle parklarında yer alan spor alanlarının toplumsal yapıyı güçlendiren, güvenli ve sosyal uyumu artıran alanlar olarak ele alınması gerektiği sıklıkla vurgulanmıştır. Bu bağlamda, çocukların ve yetişkinlerin güvenli bir biçimde spor yapabilecekleri alanların sağlanması, kentsel spor alanlarının etkinliği ve kullanıcı sağlığı açısından gereklidir (Seçmen, 2016; Ören, 2015; Civelek & İkiz, 2024; Ulutaş & Şimşek, 2014; Yücel & Yıldız, 2006; Polat & Önder, 2004; Roemmich, 2006; Metin & Atalı, 2016; Uzun, 2022).

Bu çalışma, mahalle parklarında bulunan spor alanlarının yalnızca fiziksel aktiviteyi desteklemekle kalmayıp, kullanıcı güvenliği, sosyal uyum ve çevresel bağlamla bütünleşik bir tasarım anlayışıyla ele alınmasının önemini ortaya koymaktadır. İzmir/Konak Tarık Zafer Tunaya Parkı ve Aydın/Efeler Göztepeli Atalay Parkı'ndaki spor alanlarının karşılaştırmalı analizi, her iki alanın da çeşitli güçlü yönler ve sınırlılıklar sergilediğini göstermektedir. Elde edilen bulgular, spor alanlarının güvenli ve erişilebilir yerleşimlerle donatılması gerektiğini vurgulamakta olup, çocuklar ve yetişkinler için ayrıcalıklı ve uyumlu alanların tasarlanmasının önemini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, spor alanlarının ergonomik ve bilgilendirici niteliklerle donatılması, kullanıcılara güvenli bir spor deneyimi sağlamak açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, yerel yönetimlerin mahalle parkları içinde sunduğu spor alanlarının, kullanıcı ihtiyaçlarına uygun ve mahalle dokusuna entegre edilmiş alanlar olarak planlanması gerekliliğini öne çıkarırken, kentsel spor alanlarının toplumsal bütünleşme ve sağlık üzerindeki olumlu etkilerini artırmak için somut öneriler sunmaktadır.

Öneriler

Bu çalışma, mahalle parklarında yer alan spor alanlarının, çevresel bağlam, güvenlik ve erişilebilirlik kriterlerine göre değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Elde edilen bulgular,

başta İzmir ve Aydın yerel yönetimleri olmak üzere, mahalle parklarına spor alanı kazandırmayı hedefleyen tüm yerel yönetimler için rehber niteliğinde öneriler sunmaktadır:

1. Kaldırımında yer alan spor alanlarında güvenlik risklerini azaltmak amacıyla, alan düzenlemeleri yapılarak ara sokaklardan kaynaklanan kesintiler en aza indirilmeli ve böylece güvenli bir kullanım sağlanmalıdır.
2. Spor aletlerinin doğru ve güvenli bir şekilde kullanımı için bilgilendirici levhalar eklenerek, kullanıcıların bilinçli kullanım alışkanlıkları kazanmaları teşvik edilmelidir.
3. Çocuk oyun alanına yakın konumlanan spor alanları, yaş gruplarına göre ayrılacak şekilde yeniden düzenlenmeli ve güvenli bir kullanım sağlanmalıdır.
4. Spor alanlarında doğal veya yapay gölgeleme elemanları eklenerek, güneş ışınlarına karşı koruma sağlanmalı ve konfor artırılmalıdır.

Bu öneriler doğrultusunda, spor alanlarının mahalle parklarında güvenli, ulaşılabilir ve çevreyle uyumlu hale getirilmesi, kullanıcıların güvenli ve keyifli bir spor deneyimi yaşamalarına katkı sağlayacaktır. Gelecek çalışmalarda, mahalle parklarının kullanıcı deneyimi ve toplumsal etkileri açısından daha geniş kapsamlı bir değerlendirme yapılması, spor alanlarının kentsel alanlar üzerindeki sosyal etkilerini daha kapsamlı bir şekilde ortaya koyabilir.

Çıkar Çatışması

Araştırmacılar arasında veya makalenin sonuçlarıyla ilgili olarak herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansman

Bu araştırma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Yazar Biyografileri ve Katkıları

Sorumlu Yazar: *Göksu Dereceli** - Yüksek Mimar; İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, ORCID No: 0009-0000-9216-6689- g.udereceli@gmail.com

Katkılar: Araştırma konsepti ve tasarımı, veri toplama ve işleme, veri analizine yorumlama literatür incelemesi, literatür incelemesi, makale yazımı, grafik ve tabloların hazırlanması, makalenin sonuç bölümü

Ebru Dereceli - Öğretim Görevlisi; Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Aydın, Türkiye, ORCID No: 0000-0002-7021-1001 - edereceli@adu.edu.tr

Katkılar: Araştırma konsepti ve tasarımı, veri toplama ve işleme, veri analizi ve yorumlama, literatür incelemesi, makale yazımı, grafik ve tabloların hazırlanması, eleştiriler revizyon, makalenin sonuç bölümü.

Alıntı/Citation: Dereceli, G., & Dereceli, E. (2024). Mahalle Parklarındaki Spor Alanlarının İncelenmesi: İzmir- Aydın Örneği. *InnovatioSports Journal*, 2(2), 114-136.

5. KAYNAKLAR

- Afacan, E. (2012). Beşiktaş'ta yetişen yeni Salihlisporlu Atalay Alsan'ın acı hikayesi. Beşiktaş Postası. <https://www.besiktaspostasi.com/besiktasta-yetisen-yeni-salihlisporlu-atalay-alsanin-aci-hikayesi-31126/> (Erişim Tarihi: 09.06.2023)
- Aktaş Üstün, N., Zorba, E., & Üstün, Ü.D. (2018). Parklarda yer alan açık alan spor aletlerinin kullanımı: Kadın ve erkek kullanıcıların algılarından nitel bir çalışma. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 33-41. www.sportifbakis.com
- Alagöz, M., & Güner, D. (2022). Mimari bağlam olgusunun mimarlık öğretisine dönüşümü. *Modular Journal*, 5(2), 135-154.
- Alver, K. (2010). Mahalle: Mekân ve hayatın esrarlı birlikteliği. *İdeal Kent Dergisi*, 2, 116-139.
- Ay, O. (2013). *Parklarda bulunan egzersiz alanlarını kullanmanın yararları ve zararları* [Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Ayataç, H., & Turan, S. (2020). Karantina ve kamu sağlığı bağlamında sosyal dayanıklı mahalle. *Şehir ve Düşünce*, 16, 32-41. <https://www.researchgate.net/publication/343995277>
- Baday, Ö.N. (2011). *Modern kent mekanlarında mahallenin konumu* [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Baysan, S., & Kara, A. (2014). Aydın'da mahalle, bulvar, cadde ve sokak adları: Şehirselleşme özellikleri. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 12(1), 23-48.
- Bergen, L. (2010). Medeniyetin cüzü: Mahalle. *İdeal Kent Dergisi*, 2, 140-168.
- Bulut, C., & Savaş Yavuzçehre, P. (2022). Osmanlı İmparatorluğu'nda sosyokültürel yapısı ile mahalle. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 48, 281-301. <https://doi.org/10.30794/pausbed.903923>
- Çevik, H., Şimşek, K., Köysu, C., Koç, İ., & Korkmaz, A. (2019). Park ve ziyaretçi mutluluğu: Mahalle parklarında rekreasyon alanlarına yönelik keşfedici bir araştırma. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 2(1), 18-33.
- Ceyhun, S. (2008). Spor tesislerinin rekreatif açıdan kullanımı. *Kastamonu Education Journal*, 16(1), 325-332.
- Civelek, P., & İkiz, S. (2024). Bilecik ilinde yer alan çocuk oyun parklarının incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 7(1), 312-337. <https://doi.org/10.33400/kuje.1411981>
- Demir Kaynak, M. (2010). *Mimaride bağlam kavramı ve metaforik temelli yaklaşımlar* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü].
- Demir, M., & Filiz, K. (2004). Spor egzersizlerinin insan organizması üzerindeki etkileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 109-114.
- Dereceli, Ç., & Eraslan, M. (2022). Sporda zihinsel dayanıklılık. *Spor- Eğitim-Sağlık 2022*, 171.
- Dereceli, Ç., Dereceli, E., & Yıldız, T. (2023). Spor yapan ve spor yapmayan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kişisel uyum düzeyleri ile liderlik yönelimlerinin karşılaştırılması. *Uluslararası Dağcılık ve Tırmanış Dergisi*, 6(2), 38-51.

- Doğru, E., Kızılcı, M. H., Çömük Balcı, N., Çetişli Korkmaz, N., & Tekindal, M. A. (2015). Açık alan spor aletlerini kullanan bireylerin egzersiz bilinç ve alışkanlıklarının incelenmesi. *Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation*, 2(3), 102-109. www.jetr.org.tr
- Erdem, N. (1995). Kentsel donatı elemanları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 45(1-2), 127-133.
- Erdoğanaras, F., Cihangir Çamur, K., Görer Tamer, N., & Mercan, K. (2020). COVID-19, mahalle, müşterekler, kentsel yaşam ve halk sağlığı. *Türk Coğrafya Dergisi*, 76, 115-128. <https://doi.org/10.17211/tcd.816835>
- Ergen, E. (2002). Spor yaralanmalarından korunma. *Dirim*, 6-13.
- Ermış, S.A., & Dereceli, E. (2023). Farklı liglerde oynayan basketbolcuların liderlik yönelimleri (Ege bölgesi örneği). *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 11-20.
- Güleç, G. (2011). *Çağdaş mimarlıkta bağlamın yeniden kavramsallaştırılması üzerine eleştirel bakış* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü].
- Gümüş, İ. (2019). Bağlamsalılık kavramının meydan tasarım yarışmaları üzerinden irdelenmesi: 2000 sonrası Bursa örnekleri. *Modular Journal*, 2(1), 57-69.
- Hanioğlu, M.Ş. (2012). Tunaya, Tarık Zafer. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 41, 377-378.
- Karahanoğlu, A., Öztoprak, A., & Gürdere Akdur, S. (2016). Egzersiz parkları kullanım biçimlerinin incelenmesi: Kavaklık Parkı örneği. *UTAK Ulusal Tasarım Araştırmaları Konferansı*, 57-67.
- Metin, H. Ç., & Atalı, L. (2016). Mahalle ölçeğinde çocuk parklarının incelenmesi "Kartepeler ilçesi örneği". *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 48-62. <https://doi.org/10.25307/jssr.281603>
- Önder, S., & Polat, A. (2012). Kentsel ve açık ve yeşil alanların kent yaşamındaki yeri ve önemi. *Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri* (19 Mayıs 2012), Konya.
- Ören, Ö. (2015). *Kent parklarının engelli standartları açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan Erdoğan, Ş.N. (2016). *Mahalle ve Türkiye’de mahalle muhtarlığı* [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Roemmich, J. N., Epstein, L. H., Raja, S., Yin, L., Robinson, J., & Winiewicz, D. (2006). Association of access to parks and recreational facilities with the physical activity of young children. *Preventive Medicine*, 43(6), 437-441.
- Seçmen, S. (2016). Kentsel mekan kullanım hakkı ve çocuk. *Arkitekt*, 83(526), 40-49.
- Şimşek, D., Katırcı, H., Akyıldız, M., & Sevil, G. (2011). Açık alan egzersiz parkları ve kullanıcılarına ilişkin bir araştırma. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 41-48.
- Tuğcu, P., & Vural Arslan, T. (2019). Türkiye’de geleneksel mahalle kimliğinin sürdürülebilirliğinin yarışma projeleri üzerinden incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 4(1), 93-115. <https://doi.org/10.26835/my.538687>
- Türkan, O. (2021). İdari coğrafya ve yerleşme coğrafyası açısından mahalle kavramı. *Coğrafya Dergisi*, 42, 229-250. <https://doi.org/10.26650/jgeog2021-891475>

- Ulutaş, İ., & Şimşek, I. (2014). Ebeveynlerin çocuk oyun alanlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(3), 413-424.
- Uzun, S. (2022). Ebeveynlerin çocuk oyun alanlarına ilişkin memnuniyetlerinin araştırılması: Düzce kenti örneği. *Kent Akademisi*, 15(1), 375-392. <https://doi.org/10.35674/kent.1023141>
- Yazıcı, A.G. (2014). Toplumsal dinamizm ve spor. *TÜRKİYE International Journal of Turkish Literature Culture Education*, 3(1), 394-405.
- Yetim, A.A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 63-72.
- Yücel, G.F., & Yıldızcı, A.C. (2006). Kent parkları ile ilgili kalite kriterlerinin oluşturulması. *İTU Dergisi*, 5(2), 222-232.
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>